

Прохоренко Тетяна Григорівна, кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри філософії, Національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна
e-mail: t.g.prokhorenko@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3776-2511

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У публікації аналізується сутність професійної соціалізації молоді, вплив глобалізації на цей процес. Звертаючи увагу на посилення динамізму та інтенсивності даного процесу, акцент зроблено на виявленні ролі і значення таких «глобалізаційних» чинників як інформатизація, всесвітній ринок праці, міжнародна міграція, формування єдиного освітнього простору.

Ключові слова: соціалізація, професійна соціалізація, глобалізація, інформатизація, молодь.

Постановка проблеми. Дослідження професійного самовизначення, професійної підготовки, професійної самореалізації і всього того, що пов'язано з професійною соціалізацією завжди було актуальним, тому що професійна діяльність займає центральне місце в житті людини. У межах обраної професії формуються здібності людини, відбувається її кар'єрний підйом та особистісне зростання, забезпечуються матеріальні основи життєдіяльності, досягається певний соціальний статус. Успішна професійна соціалізація є важливою умовою професійного і, в цілому, життєвого успіху людини. Посилення умов конкуренції на сучасному ринку праці, активний пошук інноваційних умов ефективної професійної соціалізації суттєво загострює суспільну потребу в її вивченні. Особливого значення вона набуває на початкових етапах формування особистості, тому що саме у молодому віці закладаються основи професійного потенціалу. Професійну соціалізацію сьогодні обумовлює багато чинників: суб'єктивних і об'єктивних, економічних, науково-технічних, освітніх тощо. Разом з тим, значущим серед них сьогодні стає глобалізація, яка надала цьому процесу якісно нових рис та якостей. Однак проблема професійної соціалізації молоді в умовах глобалізаційних змін досліджена недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Етимологічно термін «соціалізація» походить від латинського «socialis» (суспільний). Прийнято вважати,

що стосовно людини першим цей термін використав Ф. Гідінгс у значенні, близькому до сучасного – як розвиток соціальної сутності людини, підготовка її до соціального життя. В 20–30-і роки ХХ ст. з появою феномену соціальної інженерії соціалізацію розглядають як цілеспрямований процес. З середини ХХ ст. в західній науці інтенсифікуються дослідження соціалізації в рамках різних теорій: символічного інтеракціонізму Дж. Міда, феноменологічної соціології П. Бергера, Т. Лукмана, критичної теорії соціалізації Ю. Габермаса, теорії соціального капіталу Г. Лоурі, Дж. Коулмена та ін. [1–6]. До середини 80-х років ХХ ст. в радянській науці дослідження соціалізації були фрагментарними. Сам термін вважався запозиченим з буржуазної соціальної теорії і критикувався як немарксистський. Його наукову реабілітацію забезпечили праці Б. Г. Ананьєва, Л. С. Виготського, І. С. Кона, А. В. Мудрика, Б. Т. Паригіна та ін. Питання соціалізації молоді досліджували такі українські вчені, як М. П. Лукашевич, В. В. Москаленко, А. К. Ташенко, І. В. Шапошникова та ін. [7–9].

Проблема професійної соціалізації досліджується в науковому полі загальної теорії соціалізації. Аналіз наукової літератури свідчить, що на виявлення об'єктивних і суб'єктивних передумов формування професіонала спрямовані публікації А. А. Деркача, М. В. Савчина, Н. В. Чепелева. Значна кількість наукових розробок зорієнтована на розкриття особливостей підготовки майбутнього спеціаліста в умовах вузівської підготовки (Н. В. Гребінь, С. Д. Максименко, В. Т. Циба, Р. А. Шулигіна та ін.) [10–14]. Прогнозуванню професійної діяльності випускників вищих закладів освіти присвячені праці С. Терещука, Ю. Л. Трофімова, Є. С. Балабанова, М. К. Горшков, А. Г. Ефендієв, Л. В. Тарасенко, Ф. Е. Шереги та ін. досліджують особливості професійної самореалізації молоді на ринку праці, аналізують її ціннісні орієнтації у сфері праці [15–20].

Формулювання цілей. Виявити сутність професійної соціалізації молоді, вплив глобалізації та інформатизації на цей процес, роль і значення в ньому всесвітнього ринку праці, міжнародної міграції, формування єдиного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу. Соціалізація – це інтеграційний процес вступу суб'єкта в структуру суспільства за допомогою оволодіння ним соціальними правилами, цінностями, орієнтаціями, традиціями, пізнання яких допомагає стати ефективним індивідом суспільства [21, с. 124]. Тому важливо чітко розуміти соціалізацію як процес, зміст якого визначається, з одного боку, освоєнням всієї сукупності соціальних впливів світового рівня цивілізації, культури, загальнолюдських цінностей; з другого – відношенням до всього цього самого індивіда, актуалізацією його «Я», розкриттям можливостей, потенціалів особи.

Професійна соціалізація виступає важливим різновидом соціалізації. За змістом вона уявляє собою інтеріоризацію соціальних норм, властивих професійному середовищу певного профілю, самоідентифікацію особистості, що супроводжується усвідомленням нею своєї суб'єктивно-об'єктивної ролі у взаємодії з цим професійним середовищем. Вона уявляє собою послідовний процес, в якому виділяються окремі етапи, пов'язані між собою. Інтерес до професії починає формуватися з дитинства, загальноосвітня школа спрямовує і закріплює інтерес до певного виду діяльності, тобто закладає основу професійного потенціалу майбутнього спеціаліста. Подальше його формування продовжується у системі професійної освіти і, перш за все, вищої, реалізація і подальший розвиток відбувається в умовах професійної діяльності.

В сучасних умовах процес життєвого самовизначення і професійної соціалізації молоді набув якісно нових характеристик, посилилась його динаміка та інтенсивність. Однією з суттєвих причин цих змін стала глобалізація. Глобалізація, як важлива характеристика й одна з провідних тенденцій посилення в сучасному світі процесів взаємозалежності і взаємообумовленості об'єктів і явищ, перетворює людство на єдину функціональну систему. У межах цієї системи суспільство розвинуло неймовірні для попередніх епох продуктивні сили, створило всесвітню фінансову систему, всесвітнє інформаційне поле тощо.

Інформаційна гегемонія сьогодні починає відігравати визначальну роль, домінуючи над виробничою і фінансовою сферами. Вона забезпечує: активне використання інтелектуального потенціалу суспільства, який постійно розширюється; інтеграцію інформаційних технологій в наукові і виробничі види діяльності, що ініціює розвиток усіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності; високий рівень інформаційного обслуговування, доступність будь-якого члена суспільства до інформації. Інформаційно-комп'ютерні технології стають необхідним зовнішнім фактором професійного потенціалу робітника, тому для виконання трудових функцій в інформаційному суспільстві у робітника виникає необхідність оволодіти засобами створення, обробки і збереження інформації. Професійно-комп'ютерна кваліфікація стає складовою професійного потенціалу робітника і виражає можливість використовувати інформаційно-комп'ютерні технології у професійній діяльності.

Сама інформація стала продуктивним соціальним ресурсом, який забезпечує ефективність інтелектуальної діяльності суб'єктів. Інформаційний ресурс у вигляді знань і відомостей, а також інформаційних технологій, є ядром людського капіталу, його рушійною силою та основною складовою. Інформація стала базою, основою знань, які здатні створити нові знання. Вона дає фахівцям і населенню навички і досвід життя, вказує шляхи виходу з про-

стих і складних ситуацій, надає освіту, накопичує знання, формує і стимулює науку, інновації, поточну інформацію, прогнози, плани, правила і орієнтири в житті. В цьому полягає головна соціалізуюча функція інформатизації, яка створює інформаційну і комунікаційну основу для інтеграції молоді в суспільство та її успішної самореалізації. Все це суттєво змінило зміст праці: зменшилася доля стереотипних операцій і, навпаки, збільшилася роль творчої праці, яка вимагає уміння орієнтуватися в інформаційному потоці, концептуально мислити, приймати нестандартні рішення при неповній або суперечливій інформації.

Поява і розвиток принципово нових систем отримання, передачі та обробки інформації дозволили створити глобальні мережі, які об'єднали не тільки фінансові і товарні ринки, але і ринки праці, включаючи ринки професійних послуг. Це призводить не тільки до змін в міжнародному розподілі праці, але і до уніфікації та стандартизації умов праці, вимог до якості робочої сили в більшості країн світу. Таким чином, глобалізація ринку праці, окрім стимулювання фактичного руху людей через державні кордони, обумовлює формування певного професійного складу населення, що складає основу глобальної робочої сили.

Умовою і наслідком становлення глобального ринку праці стає його віртуалізація, відносини купівлі-продажу робочої сили відбуваються у віртуальному середовищі. При цьому індивід має справу не з іншими суб'єктами (службами зайнятості, фірмами-роботодавцями тощо), а з їх символами (брендами, найменуваннями і т.п.). У межах віртуального ринку праці продаються не реальні здібності робітника, а сукупність статусів і символів, які також носять віртуальний характер. Завдяки комп'ютерним технологіям змінюється і зміст поняття «робоче місце», формується особливий професійний сегмент ринку праці – «віртуальні комірці» [22, с. 119].

Віртуалізація зачепила і міграційні процеси. У зв'язку з цим суттєвих обсягів набувають технології використання знань і навичок спеціалістів без їх фізичного переміщення – аутсорсинг. При цьому компанії, які використовують працю робітників, можуть знаходитися за кордоном, що фактично уявляє собою своєрідну міграцію робочих місць. Глобальний аутсорсинг призводить до «віртуального відпливу умів». Так, 50% робочих місць в сфері програмного забезпечення можуть функціонувати на принципах аутсорсингу [23].

В сучасній світовій економіці залученню висококваліфікованих спеціалістів приділяється особлива увага. Саме цей сегмент ринку праці є найбільш професійно мобільним за рахунок розвинутої потреби у територіальній і професійній міграції. Особливо це стосується студентів і молодих спеціалістів, які є більш активними і гнучкими, здатними легко адаптуватися до нових умов роботи і життя. Така робоча сила отримує нову якість, елемент глобаль-

ності, тобто здібність адаптуватися до інноваційних факторів в межах міжнародної праці.

Таким чином, глобалізація та інформатизація демонструють тенденцію до появи нових форм зайнятості, до інтелектуалізації та віртуалізації праці, що значно розширює можливості, урізноманітнює форми та механізми професійної соціалізації особистості.

Суттєвим «глобальним» чинником, який впливає на професійну соціалізацію в умовах глобалізації, стало посилення міжнародної міграції, у тому числі трудової та інтелектуальної. Становлячись глобальним явищем, вона особливо помітна у сферах ринку праці, освіти, науки, бізнесу, а також соціальних зв'язків і відкриває перед суспільством і молоддю нові можливості для професійного самовизначення, реалізації свого професійного потенціалу. Зокрема, формування глобальних інформаційних мереж забезпечує широкий доступ до міжнародної інформації, яка торкається зарубіжного працевлаштування, освіти і т.п. Тому широке використання інформаційно-комунікативних технологій служить каталізатором територіальних переміщень молодих людей.

Впродовж останніх десятиліть Україна стала країною-донором інтелектуальних ресурсів: за роки незалежності з України на постійне місце проживання та для роботи за кордоном виїхали десятки тисяч співробітників наукової сфери, основний відсоток яких становлять особи продуктивного віку. Відповідно до джерел неофіційної статистики, щорічна інтелектуальна еміграція з України налічує приблизно 95,4 тис. фахівців, тобто емігрує кожний 26 спеціаліст з вищою освітою. Протягом останніх років Україну залишило приблизно 5,5 тис. учених. Найбільше потерпає галузь інформаційних технологій: щорічно із країни їдуть від 2700 до 5000 ІТ-фахівців [23].

Високий попит на західному ринку праці на фахівців з цілого ряду природничих, точних і високотехнологічних галузей знань призводить до того, що високоосвічені українці широко пропонують себе як «інтелектуальний товар», що володіє набором необхідних знань та навичок. Інтелектуальні трудові ресурси виїжджають за межі національних кордонів не лише в пошуках вищої матеріальної винагороди за свою працю. Специфіка сучасної еміграції українських висококваліфікованих фахівців полягає в тому, що це потік осіб з високою професійною мотивацією: для них характерна пріоритетність можливостей професійної самореалізації і задоволення професійних очікувань і вимог, орієнтація на можливість поліпшити умови професійної реалізації, працювати у краще оснащених лабораторіях, мати більші можливості для творчості та саморозвитку, більший об'єм прав і свобод, мати комфортніші побутові умови, стабільність і впевненість у майбутньому. Така ситуація загрожує не лише збереженню кадрового дисбалансу, але і вимиває

з науки найбільш здібних і перспективних дослідників, дає підстави стверджувати, що для України характерні ознаки руйнування її інтелектуального потенціалу.

Це стосується не тільки молоді з вищою освітою. В цілому процес професійної самореалізації молодих людей гальмують гострі проблеми на ринку праці, серед яких: невідповідність професійної освіти вимогам ринку праці, невідповідність заробітної плати рівню освіти молоді та її потребам, що часто виступає причиною роботи не за спеціальністю, дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці, нестаток одних спеціалістів і перенасичення іншими, проблема працевлаштування та тривалості цього процесу, проблема тіньового молодіжного безробіття, яка спричинена тим, що при наявності робочих місць фіксується значна кількість молодих безробітних та ін.

Крім того, представники молоді є найбільш незахищеними учасниками ринку праці, чому сприяло наступне: перехід більшості підприємств до рук приватних власників створив більш жорсткі вимоги до професіоналізму і наявності практичного досвіду; відсутність розподілу робочих місць для випускників вузів; вища освіта стала переважно комерційною. Все це послаблює мотивацію молоді на реалізацію своїх професійних спрямувань у конкретній професійній сфері.

Посилення міграційних намірів у молодих людей обумовлюється не тільки несприятливими соціально-економічними умовами, але і зміною якісних характеристик самої молоді. Ціннісні орієнтації її стають більш прагматичними, структура мотивів більш матеріалістичною, а рівень життєвих прагнень суттєво зростає. Це суттєво впливає на систему професійних інтересів і цінностей, ведучими ціннісними орієнтирами сучасної молоді в професійній діяльності стають прагнення до індивідуального успіху, досягнення матеріального благополуччя та отримання статусних позицій в системі соціальної ієрархії. Зрозуміло, що за таких умов міграційні настрої молоді у подальшому будуть лише зростати.

Важливим соціальним інститутом професійної соціалізації завжди була професійна освіта, яка також набула нових рис і форм в умовах глобалізації і інформатизації. Інтенсивні перетворення в освіті зачіпають організаційні та управлінські структури, цільові установки і зміст, методи і технології навчання, джерела і механізми фінансування, умови і форми міжнародної освітньої співпраці.

Відбувається формування єдиного освітнього простору, посилюються інтеграційні процеси між національними освітніми системами, що проявляється в різних формах: в наявності угод про співпрацю між університетами, уніфікації освітніх стандартів і програм, розповсюдженні практики зарубіжних стажувань, наданні стипендій і матеріальних пільг студентам, створенні

глобальних освітніх мереж провідними освітніми центрами, виробленні загальних норм працевлаштування тощо. Тим самим розширюється банк студентів, з числа яких на стадії випуску розвинені країни зможуть вибирати кандидатів для подальшого навчання і роботи на своїй території. Очевидно, що глобалізація системи освіти стає важливим чинником інтенсифікації міграції не лише студентів, але і викладачів вузів [24].

Динамізм сучасного світу, посилення конкуренції в умовах зростаючої глобалізації, зростаючі вимоги до професії пред'являють системі освіти нові вимоги. Зокрема, головним завданням освіти повинно стати забезпечення безперервної підготовки людського ресурсу до рентабельного використання в умовах, що постійно змінюються. Перетворення освіти на важливий фактор конкурентоспроможності не лише окремих виробників, але і національних економік вимагає від системи освіти більшої гнучкості, відкритості до змін, здатності адекватно реагувати на них. За таких умов для кожної країни освіта стає важливим ресурсом економічного розвитку і засобом адаптації до нових вимог ринку праці.

Все це призводить до зміни професійної парадигми суспільства, яка пред'являє абсолютно нові вимоги до професійної культури особи фахівця. Третє тисячоліття вже стає часом інтелектуалів, творців та креативно орієнтованих висококласних спеціалістів. Для більшості сучасних професій потрібна саме креативність – здатність на основі накопиченого професійного потенціалу оптимізувати робочий процес або створювати неповторний продукт. Все це підштовхує молодих людей прагнути бути креативними.

У зв'язку з цим підвищуються вимоги до вітчизняної професійної освіти, в якій усе більшої сили набирають тенденції її подальшої демократизації, комп'ютеризації, гуманізації, вільного вибору програм навчання, створення системи безперервної освіти тощо. Завдання університетів полягає в тому, щоб не просто передавати студентам певний набір знань, навіть самих сучасних і затребуваних, не тільки випускати спеціалістів будь-якої галузі, які добре підготовлені і багато знають, не тільки навчити студентів здобувати знання зі значного об'єму інформації. В межах інформаційного суспільства цього вже недостатньо. Університет повинен навчити студентів мислити, створювати нові знання. Інформаційно-комунікаційні технології надають для цього необмежені можливості.

Висновки. Глобалізація, з її основним проявом інформатизацією, сьогодні стали суттєвими чинниками, які впливають на процеси соціалізації молоді, в тому числі професійної. По-перше, входження в інформаційний простір і споживання інформаційної продукції у сучасної молоді формує інформаційний капітал, який можна інтерпретувати як інформаційну власність молоді

людини, яка забезпечує її здібність до професійно-комунікаційної взаємодії, до успішної соціальної і професійної адаптації. По-друге, сучасне інформаційне поле впливає на молоде покоління як на найбільш мобільну соціальну групу, внутрішньо готову до сприйняття нових цінностей і норм, на основі яких вибудовуються стратегії поведінки, пов'язані з успішною професійною самореалізацією. По-третє, посилюється роль транснаціональних інститутів і організацій, які залучаються до процесу професійної підготовки та працевлаштування молоді, що суттєво розширює можливості її професійної соціалізації і самореалізації. По-четверте, змінюються задачі вже традиційних інститутів професійної соціалізації, зокрема вищої освіти, яка перетворюється у важливий фактор конкурентоспроможності національних економік.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста. Київ: Український Центр духовної культури, 2000. 416 с.
2. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы: На пути к либер. евгенике? / Пер. с нем. М. Л. Хорькова. Москва: Весь Мир, 2002. 143 с.
3. Berger P. L., Luckmann T. The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge. New York : Anchor Books, 1990. x, 219 p.
4. Larson M. S. The rise of professionalism: monopolies of competence and sheltered markets / with a new introduction by the author. New Brunswick: Transaction Publishers, 2013. xxxvi, 309 p.
5. Professionalism: perspectives and practices of the 21st century / Tristan Geraint, editor. New York: Nova Science Publishers, 2017. xi, 151 p.
6. Schleef D. J. Managing elites: professional socialization in law and business schools. Lanham: Rowman & Littlefield, 2006. xi, 243 p.
7. Лукашевич М. П. Особливості соціалізації української молоді в сучасних умовах. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2009. №4. С. 34–36.
8. Москаленко В. В. Соціалізація особистості. Київ: Фенікс, 2013. 540 с.
9. Шапошникова І. В. Трудова та професійна соціалізація молоді як елементи культурного капіталу. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2015. Вип. 4. С. 161–165.
10. Гребінь Н. В. Ціннісно-мотиваційні особливості професійної соціалізації студентів-психологів, схильних до маніпуляції у міжособистісних стосунках. *Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. пр. ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПНУ*. Київ, 2010. Т. XIII. С. 109–115.
11. Пожидаєва О. В. Професійна соціалізація майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна*. 2015. Вип. 24. С. 136–144.

12. Ушакова И. А. Физическая культура в социокультурной и профессиональной адаптации студентов медицинского вуза: монография / Под ред. проф. В. Б. Мандрикова; Мин-во здравоохранения Российской Федерации, Волгоградский гос. мед. ун-т. Волгоград: Изд-во ВолгГМУ, 2017. 258, [1] с.
13. Шапошникова І. В. Професійна соціалізація як складова підготовки фахівців у вищих закладах освіти. *Молодий вчений*. 2015. № 1(2). С. 180–184.
14. Шулигіна Р. А. Особливості професійної соціалізації молоді в освітньому просторі ВНЗ. URL: <http://www.ird.npu.edu.ua/files/shulygina.pdf> (дата звернення: 27.08.2019).
15. Ирба О. С., Чеснокова Е. В. Профессиональная социализация студента: компетентностный подход: монография. Воронеж: Воронежский экономико-правовой ин-т, 2010. 188 с.
16. Картавцев Д. А. Правовая социализация сотрудников органов внутренних дел: учебное пособие / Краснодарский университет МВД России. Краснодар: Краснодарский ун-т МВД России, 2019. 60 с.
17. Коваль Г. В. Професійна соціалізація державних службовців в умовах реформування державної служби в Україні. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2015. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_2_5 (дата звернення: 27.08.2019).
18. Станіславська М. В. Професійна соціалізація особистості в контексті вибору організаційної культури майбутнього місця роботи. *Вісник післядипломної освіти*. 2012. Вип. 6. С. 407–413.
19. Тарасенко Л. В., Нор-Аревян О. А. Специфика профессиональной социализации современного российского студенчества: (на примере вузов Ростовской области). Ростов-на-Дону; Азов: АзовПечать, 2013. 155 с.
20. Тарасенко Л. В., Нор-Аревян О. А., Кирик В. А. Моделирование профессиональной социализации студенческой молодежи в условиях социальной неопределенности: монография / научный редактор: Ю. Г. Волков; Министерство образования и науки Российской Федерации, Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования «Южный федеральный университет». Ростов-на-Дону: Изд-во Южного федерального ун-та, 2016. 219 с.
21. Соціологія: підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2010. 224 с.
22. Либо М. Г., Кошелева С. В. Телеработа как новая форма управления персоналом в организациях виртуального типа. *Вестн. С.-Петербур. ун-та. Сер. 8. Менеджмент*. 2004. Вып. 3 (№ 24). С. 117–137.
23. Бараник З. П. Інтелектуальна міграція як об'єкт статистичного дослідження. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096> (дата звернення: 27.08.2019).
24. Требін М. П. Освіта в умовах глобалізації. *Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Студентська молодь в умовах глобалізації» (м. Дніпро, 21 квітня 2017 р.) / відп. за випуск професор В. В. Кривошеїн*. Дніпропетровськ: Видавництво «Грані», 2017. С. 29–33.

REFERENCES

1. Mid, Dzh. H. (2000). *Dukh, samist i suspilstvo. Z tochky zoru sotsialnoho bikheviorysta*. Kyiv: Ukrainskyi Tsentrukukhovoyni kultury [in Ukrainian].
2. Habermas, Ju. (2002). *Budushhee chelovecheskoj prirody: Na puti k liber. evgenike?* / Per. s nem. M. L. Hor'kova. Moskva: Ves' Mir [in Russian].
3. Berger, P. L., Luckmann, T. (1990). *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. New York : Anchor Books.
4. Larson, M. S. (2013). *The rise of professionalism: monopolies of competence and sheltered markets / with a new introduction by the author*. New Brunswick: Transaction Publishers.
5. Geraint, T. (Ed.) (2017). *Professionalism: perspectives and practices of the 21st century*. New York: Nova Science Publishers.
6. Schleef, D. J. (2006). *Managing elites: professional socialization in law and business schools*. Lanham: Rowman & Littlefield.
7. Lukashevych, M. P. (2009). Osoblyvosti sotsializatsii ukrainskoi molodi v suchasnykh umovakh. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemami: filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiologhiia – The theory and practice of social systems management: philosophy, psychology, pedagogy, sociology*, 4, 34-36 [in Ukrainian].
8. Moskalenko, V. V. (2013). Sotsializatsiia osobystosti. Kyiv: Feniks [in Ukrainian].
9. Shaposhnykova, I. V. (2015). Trudova ta profesiina sotsializatsiia molodi yak elementy kulturnoho kapitalu. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologhiia – Actual problems of philosophy and sociology*, 4, 161-165 [in Ukrainian].
10. Hrebin, N. V. (2010). Tsinnisno-motyvatyivni osoblyvosti profesiinoyi sotsializatsiiv studentiv-psykholohiv, skhylnykh do manipulyatsii u mizhosobystisnykh stosunkakh. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoyi psykholohii: zb. nauk. pr. in-tu psykholohii im. H. S. Kostiuks NAPNU – Problems of general and pedagogical psychology: a collection of scientific works of G. S. Kostiuks the Institute of Psychology National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Vol. XIII*, 109-115 [in Ukrainian].
11. Pozhydaieva, O. V. (2015). Profesiina sotsializatsiia maibutnykh sotsialnykh pedahohiv v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podil'skoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Serii: Sotsialno-pedahohichna – Collection of scientific works of Ivan Ogienko Kamenets-Podolsky National University. Series: Socio-pedagogical*, 24, 136-144 [in Ukrainian].
12. Ushakova, I. A. (2017). *Fizicheskaja kul'tura v sociokul'turnoj i professional'noj adaptacii studentov medicinskogo vuza: monografija / Pod red. prof. V. B. Mandrikova; Min-vo zdavoohranenija Rossijskoj Federacii, Volgogradskij gos. med. un-t. Volgograd: Izd-vo VolgGMU* [in Russian].
13. Shaposhnykova, I. V. (2015). Profesiina sotsializatsiia yak skladova pidhotovky fakhivtsiv u vyshchykh zakladakh osvity. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 1(2), 180-184 [in Ukrainian].

14. Shulyhina, R. A. Osoblyvosti profesiinoi sotsializatsii molodi v osvithnomu prostori VNZ. Retrieved from <http://www.ird.npu.edu.ua/files/shulygina.pdf> [in Ukrainian].
15. Irba, O. S., Chesnokova, E. V. (2010). *Professional'naja socializacija studenta: kompetentnostnyj podhod*: monografija. Voronezh: Voronezhskij jekonomiko-pravovoj in-t [in Russian].
16. Kartavcev, D. A. (2019). *Pravovaja socializacija sotrudnikov organov vnutrennih del: uchebnoe posobie / Krasnodarskij universitet MVD Rossii*. Krasnodar: Krasnodarskij un-t MVD Rossii [in Russian].
17. Koval, H. V. (2015). Profesiina sotsializatsiia derzhavnykh sluzhbovtiv v umovakh reformuvannia derzhavnoi sluzhby v Ukraini. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia – Theory and Practice of Public Administration and Local Self-Government*, 2. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_2_5 [in Ukrainian].
18. Stanislavska, M. V. (2012). Profesiina sotsializatsiia osobystosti v konteksti vyboru orhanizatsiinoi kultury maibutnoho mistsia roboty. *Visnyk pislidyplomnoi osvity – Bulletin of Postgraduate Education*, 6, 407–413 [in Ukrainian].
19. Tarasenko, L. V., Nor-Arevjan, O. A. (2013). *Specifika professional'noj socializacii sovremennogo rossijskogo studenchestva: (na primere vuzov Rostovskoj oblasti)*. Rostov-na-Donu; Azov: AzovPechat' [in Russian].
20. Tarasenko, L. V., Nor-Arevjan, O. A., Kirik, V. A. (2016). *Modelirovanie professional'noj socializacii studencheskoj molodezhi v uslovijah social'noj neopredelennosti*: monografija / nauchnyj redaktor: Ju. G. Volkov; Ministerstvo obrazovaniya i nauki Rossijskoj Federacii, Federal'noe gosudarstvennoe avtonomnoe obrazovatel'noe uchrezhdenie vysshego obrazovaniya «Juzhnyj federal'nyj universitet». Rostov-na-Donu: Izd-vo Juzhnogo federal'nogo un-ta [in Russian].
21. Trebin, M.P. (Ed.) (2010). *Sotsiologhiia: pidruchnyk / M. P. Trebin, V. D. Vodnik, H. P. Klimova ta in.* Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
22. Libo, M. G., Kosheleva, S. V. (2004). Telerabota kak novaja forma upravleniya personalom v organizacijah virtual'nogo tipa. *Vestn. S.-Peterb. un-ta. Ser. 8. Menedzhment – Bulletin of St. Petersburg University. Series 8. Management*, 3(24), 117–137 [in Russian].
23. Baranyk, Z. P. Intelktualna mihratsiia yak ob'iekt statystychnoho doslidzhenia. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3096> [in Ukrainian].
24. Trebin, M. P. (2017). Osvita v umovakh hlobalizatsii. *Materialy III Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii «Studentska molod v umovakh hlobalizatsii» (m. Dnipro, 21 kvitnia 2017 r.) – Materials of the 3rd International Scientific Conference “Student Youth in the Conditions of Globalization” (Dnipro, April 21, 2017) / vidp. za vypusk profesor V. V. Kryvoshein (pp. 29-33)*. Dnipropetrovsk: Vydavnytstvo «Hrani» [in Ukrainian].

Прохоренко Татьяна Григорьевна, кандидат социологических наук, доцент, доцент кафедры философии, Национальный автомобильно-дорожный университет, г. Харьков, Украина

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ МОЛОДЕЖИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В публикации анализируется сущность профессиональной социализации молодежи, влияние глобализации на этот процесс. Обращая внимание на усиление динамики и интенсивности данного процесса, акцент делается на выявление роли и значения таких «глобализационных» факторов, как информатизация, всемирный рынок труда, международная миграция, формирование единого образовательного пространства.

Ключевые слова: социализация, профессиональная социализация, глобализация, информатизация, молодежь.

Prokhorenko Tatiana Grigorievna, PhD in Sociology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philosophy, National Automobile and Highway University, Kharkiv, Ukraine

FEATURES OF PROFESSIONAL SOCIALISATION OF YOUTH IN CONDITIONS OF GLOBALISATION

Problem setting. *Successful professional socialisation is an important condition of further professional as well as entire life success of any person. In modern conditions it is determined by many factors, one of which is globalisation.*

Recent research and publications analysis. *The scientific literature focuses on the study of specific aspects and stages of the professional socialisation: identifying features of university education for future specialists and professional activities of graduates, analysing the value orientations of young people in regard to labour issues as well as their competitiveness in the labour market, etc. However, professional socialisation of young people in the context of globalisation has been studied insufficiently.*

Paper objective. *Identification of the essence of professional socialisation of youth and the impact of “globalisation factors” on this process.*

Paper main body. *Globalisation has significantly increased the intensity and dynamism of professional socialisation, it has also added some new features to this process. Information hegemony has ensured active intellectualisation and virtualisation of labour activity, has boosted the need for its creativeness; information resources have become the core of human capital. The labour market globalisation, in addition to stimulating international*

migration, has shaped certain requirements imposed on the global labour force. These factors have led to a change in the professional paradigm of society, raising the requirements for professional socialisation at all of its stages.

Conclusions of the research. Today, globalisation, considering all of its aspects, has become one of the significant factors affecting the professional socialisation of young people.

Keywords: socialisation, professional socialisation, globalisation, informatisation, youth.

